

AKTUALNO VPRAŠANJE

Poklicali smo telefonsko številko 608.
»Je tam Dedek Mraz?«
»Trenutek, takoj vam ga pokličem.«
In tako smo začeli razgovor s kranjskim Dedkom Mrazom. Kaj pripravlja za naše otroke: kakšne prireditve, zabave itd.
»Predvsem bom letos spet kolektivno obdaril vse tri pionske odrede iz kranjskih šol, in sicer 29. decembra popoldne v dvorani kina »Storžič«. Od 29. decembra proti večeru pa do Silvestra bom po celotnem hodil po Kranju in okolici. 29. zvečer

bom pred Sindikalnim domom v otroškem zabavišču, prav tam bom tudi na Silvestra proti večeru.«

Dedek Mraz bo torej kmalu tu. Pionirji ga bodo z veseljem sprejeli. Pred Sindikalnim domom v Kranju jim bo Društvo prijateljev mladine pripravilo zabavišče z zabavnim ribolovom, plesišči, strelšči, lutkovnim odrom itd. Tudi po vseh okoliških domovih bodo priredili noveletne

DEDEK MRAZ

kalnim domom v Kranju jim bo Društvo prijateljev mladine pripravilo zabavišče z zabavnim ribolovom, plesišči, strelšči, lutkovnim odrom itd. Tudi po vseh okoliških domovih bodo priredili noveletne

jelke. Trgovinska zbornica je obljubila, da bo uredila s kranjskimi podjetji, da bodo v teh dneh podaljšala poslovni čas in da bodo nekatere otroške stvari prodajala s popustom.

O dostojnem sprejemu Dedka Mraza razmišljajo po vseh občinah. Povsod bodo tako kot v Kranju Dedka slovesno sprejeli. Sedaj pa je čas, da s pripravami pohite, da bodo sprejemi še lepši in vtisi nepozabnejši. Naši otroci bodo vsem za to na moč hvaležni.

AKTUALNO VPRAŠANJE

Preklicana poledica! Pa je le zabavno, če te takole na lepem spodnese

delavnicah srednjih in nižjih strokovnih šol, ki dijakom nudijo možnost za praktično uveljavljanje svojega znanja, za razpravljanje o pomembnih vprašanih kolektiva, in so nekakšna šola za kasnejše delo mladih v organih samoupravljanja.

Razprava na konferenci je bila zelo dobra, vprašanje pa je, koliko bo prispevala k izboljšanju dela mladinske organizacije v prihodnosti.

Z občnega zbora okrajnega odbora ZROJ

Več praktične vzgoje

Kranj, 14. decembra

V prostorih Trgovinske zbornice je bil danes občni zbor Okrajnega odbora Združenja rezervnih oficirjev kranjskega okraja. Udeležilo se ga je okoli 60 delegatov, predsednik Okrajnega odbora SZDL France Popit, predstavnik republiškega ZROJ Tone Vidmar-Luka, predstavniki gorenjskih garnizij in drugi.

Na zboru so ugotovili, da se je dejavnost članov Združenja v zadnjem letu precej izboljšala, zlasti v tistih organizacijah, ki doslej niso bile aktivne. Skupno je na Gorenjskem 1585 članov ZROJ. Pred njimi so velike in odgovorne naloge, predvsem skrb za vzgojo rezervnih podoficirjev; le-teh je v našem okraju okoli 2400. Pomemb-

IMENOVANI SO OBČINSKI ODBORI ZA PROSLAVO 40 LETNICE KPJ

Na seji ožjega odbora za proslavo 40-letnice KPJ, SKOJ in sindikatov, za okraj Kranj, ki je bila v soboto, so imenovali več komisij, ki bodo delale v okrajnem merilu

in organizirale razne proslave, zbirale zgodovinsko gradivo o delovanju organizacij KPJ in SKOJ na Gorenjskem.

Kot je bilo na seji ugotovljeno, so malone po vseh občinah že imenovani tudi občinski odbori za proslavo. Na skupnem posvetovanju s predstavniki občinskih odborov, se bodo čimprej pogovorili o lokalnih in širših proslavah in manifestacijah, ki naj bi začele že januarja in se nadaljevale vse prihodnje leto.

K. M.

Uspešno predvolilno zborovanje na Jesenicah

V petek zvečer je bilo v Delavskem domu na Jesenicah predvolilno zborovanje terenov Sava in Groblje za nadomestne volitve v občinski zbor ObLO Jesenice. Volivci so se odločili za kandidature predsednika občinskega odbora SZDL Ivka Saksida namesto dose- danjega člana tov. Jožeta Varla, ki je prevzel dolžnost načelnika za šolstvo, prosveto in kulturo na OLO. Na zborovanju, ki so se ga udeležili poleg nekaj sto volivcev tudi predstavniki podjetij ter člani občinskega zbora in zbora proizvajalcev, je poročal podpredsednik ObLO Jesenice Dušan Stare o gospodarski situaciji komun, o samoupravljanju, o novih potrošniških svetih in drugem. Prvi razgovor volivcev z voljenimi člani občinskega zbora in zbora proizvajalcev je dobro uspel.

Gradnje avtomobilske ceste se je udeležilo 151 mladincev iz kranjske občine

OBČINSKA KONFERENCA LMS V KRANJU

NA HITRO ROKO

Obračun brez načrtov

V delavskih svetih letos 30% mladine — Odstotek neorganizirane

mladine raste iz dneva v dan — Klubi mladih proizvajalcev še niso

premostili začetnih težav — Sveti delavnic — Komisija za tehnično

vzgojo pri Občinskem komiteju

Odborniki občinskega ljudskega odbora so se ogreli v živahni razpravi. Šlo je za gramoznico gradbenega podjetja. Odborniki so se z vsem in razumevanjem zavzeli za predlog, katerega glavni cilj je bil: načrtneje izkoriščanje gramoznice, ki naj vpliva na zmogljivost gradbene dejavnosti. Razprava je končala z ugotovitvijo, da predlog ni pripravljen s pravno-lasniške strani in da se torej o tem še ne more sklepati. Odborniki so dolgo razpravljali o stvari in jo potem pustili nerešeno. Značilno je bilo zlasti to, kot je ugotovila ena izmed odbor- nic, da so prav predstavniki, katerih dolžnost je, da gradivo s pravne strani dokončno pripravijo preden ga predložijo v razpravo in odločanje, na seji ugotavljali, da stvar ni pripravljena.

Se huje se je zgodilo delavskemu svetu nekega podjetja. Dolgo so razpravljali o predlogu o delovnih oblikah za delavce in uslužbence. Končno so izglasovali odobritev. Direktor podjetja pa je za tem ovrgel izglasovani sklep samoupravnega organa in utemeljeval nepravilnost.

Podobnih primerov ne manjka. Gre za to, da pridejo nepravilni, neutemeljeni in pogosto nesmiselni predlogi pred samoupravnimi organi. Taki predlogi povzročajo potem dolge, včasih celo živčne razprave, ki se največkrat zaključijo z ugotovitvijo: »naj se zadeva odloži«, »ni pripravljen« in tako dalje. To je seveda še dober izid. Udeleženci takih razprav izgubijo le dragoceni čas in zaledo z razpravami v slepo ulico. Huje je, če se v takih primerih, po krivdi upravnih vodstev, spravlja samoupravne organe na led omalovaževanja. To velja namreč za primere pravno neveljavnih ali drugače neumestnih, nekoristnih ali neizvedljivih sklepov. Gre za predloge, ki jih razni uslužbenci postavijo na dnevni red, kar na hitro roko. Take predloge potem navadno nihče ne tolmači, niti ne brani ob razpravah in tudi za morebitne poznejše sklepe nihče ne odgovarja. Tako prakso je treba odklanjati na sestankih, konferencah in sejah, kar bo predvsem koristilo delu, ugledu in uspehu samoupravnih organov.

Pri delu samoupravnih organov bi bilo treba najprej točno povedati, kdo od upravnih organov lahko sploh predlaga določene stvari na dnevni red. Vsekakor bi to moral biti izključno direktor, ki je potem tudi odgovoren, da se zaključki samoupravnih organov uresničujejo.

K. M.

»Delo občinskega komiteja LMS v Kranju je bilo v prvi polovici letošnjega leta usmerjeno zlasti na mladinske delovne akcije, volitve v Ljudsko skupščino, priprave za VII. kongres ZKJ in na priprave za Dan mladosti. Precejšnje težave smo imeli z mobilizacijo brigadirjev, predvsem pri delavski in kmečki mladini, kjer je bil glavni vzrok prezaposlenost. Iz kranjske občine je v zvezni delovni akciji sodelovalo 56 mladih delavcev, 10 uslužbencev, 15 kmetov, 55 srednješolcev in 15 vajencev, skupno torej 151 mladincev in mladink, od tega 25 članov ZK.«

Sekretar občinskega komiteja Mirko Galičič je za tem v svojem poročilu govoril o delu aktivov v tovarnah, šolah in na vaseh. Zelo lepe uspehe so dosegli mladi v Iskri, Savi, Tiskanih, Planiki, v Ekonomski srednji šoli, in Gimnaziji, od vseh osnovnih organizacij pa sta se zlasti odlikovala aktivna na Jezerskem in v Bessnici. Zalostno pa je, da je v kranjski občini še vedno 1100 mladine izven mladinske organizacije. Letos so jih sprejeli 897, novi odbor pa bo moral temu posvetiti več pozornosti. Korak naprej so že naredili s formiranjem aktivov na osemletkah, vendar odstotek mladine, ki je izven organizacije, še vedno raste.

»Zelo pomembno vprašanje je, kako vključiti čimveč mladih v organe samoupravljanja.« Je poudaril predsednik ObK LMS Stane Božič. V delavskih svetih gospodarskih organizacij je letos že 30 odstotkov mladih, medtem ko jih je bilo lani le 24 odstotkov. Ni pa važna samo številka, važno je delo teh ljudi. V tej smeri pa mladinska organizacija še ni dosti storila. — Mladinci v delavskih svetih je z različnimi seminarji in predavanji treba vzgajati in izobraževati. Že hočemo, da se bodo uveljavili. Zelo koristna so posvetovanja mladih članov delavskih svetov, kjer se mladi natančneje spoznajo s problemi v podjetju, o njih razpravljajo in osvojijo enotno stališče.

Nekaj let tudi že razpravljamo o klubih mladih proizvajalcev, ki pa še niso dosegli večjih uspehov, niso še premostili začetnih težav. Občinski mladinski komiteji bi morali tej pomembni obliki izobra-

ževanja mladih delavcev nuditi več podpore v obliki posredovanja izkušenj in jim zagotoviti ljudi, ki bi bili sposobni voditi de-o teh klubov.

V razpravi so precej govorili o gradnji samskih stanovanj in o drugih komunalnih problemih občine. CK LMS v Ljubljani zagovarja stališče, naj bi se najmanj 15 odstotkov skupnih investicij za gradnje stanovanj uporabilo za samska stanovanja. »Sploh naša mladina še premalo govori o naših prizadevanjih za dvig življenjskega standarda, o komunalnih in proizvodnih problemih, o zaposlovanju delovne sile, o dvigu proizvodnje itd.« je poudaril Marijan Rožič. Tudi naša študentska mladina gre vse preveč svoja pota, premalo se vključuje v aktivno delo v društvenih in političnih organizacijah. Studentje pozabljajo, da jih družba materialno podpira in

da so ji oni dolžni po svojih močeh tudi vračati.

Mladina si želi izobraževati, izpopolnjevati svoje znanje, želi pa si tudi razvedrila. Ko so govorili o tehnični vzgoji, so poudarili, da mladinska organizacija posveča temu zelo malo pozornosti. Nekdo je predlagal, naj se pri Občinskem komiteju osnuje komisija za tehnično vzgojo. Predlog je vsekakor vreden pozornosti, če ga bo le novi odbor znal realizirati in pridobiti za delo sposobne ljudi, ki bodo poleg znanja imeli tudi voljo do dela.

Glavni predmet in gibal razprav šolske mladine v preteklem letu je bilo uvajanje načel šolske reforme. Mladina najbolj občuti neskladnost v razvoju družbe in šole, zato si tudi najbolj želi v šoli novih odnosov in novih oblik dela. Reforma šole je stvar, ki se odvija zelo počasi. Stari nazori s trdovratno upornostjo prepuščajo mesto novim. »Dokler nas bodo učili profesorji, prežeti z duhom predvojne šole, toliko časa ne bomo mogli doseči tisto, kar si želimo« je v razpravi poudaril delegat gimnazije. Mladi so v šolskih odborih še vedno bolj peto kolo kot pa enakopravni člen v upravljanju. Lep napredek pa je ponekod opaziti pri svetih delavnic v

S seje ObLO Jesenice

Zdravstvo v ospredju

Lani 129837 zdravniških pregledov - 10 bolnikov na uro

V četrtek je bila na Jesenicah seja ObLO. Najprej sta zborna na skupni seji razpravljala o izboljšanju dela upravnih organov ObLO in sprejela novo notranjo organizacijo in sistemizacijo delovnih mest v upravnih organih. Nato sta razpravljala o zdravstvu in zdravstveni službi in nekaterih drugih vprašanjih. Omenimo naj še uvedbo prisilne uprave in odstavitev dosedanjega direktorja v Lesnem servisu na Koroški Beli, ustanovitev Stanovanjske skupnosti, odstavitev direktorja v kino podjetju Jesenice ter analizo poročila ObLO Jesenice.

pa za ostalo nezavarovano prebivalstvo. Toda če vemo, da je okoli 95 % prebivalstva jeseniške občine zavarovanega, ni prav težko ugotoviti splošnega zdravstvenega stanja. Največ ljudi boluje zaradi bolezni dihal (40,51 %), poškodb pri delu (13,16 %), bolezni prebavil itd. Samo zaradi bolezni dihal je lani болоvalo 4.531 ljudi. Skupno pa je болоvalo v jeseniški občini lani 11.186 ljudi 180.037 dni. To so podatki, o katerih velja razmisliti.

-k

Poročilo Sveta za zdravstvo o zdravstveni službi in stanju zdravstva v jeseniški občini je obrazložil predsednik sveta Hans Verdnik. Na sejo so bili povabljeni zdravstveni delavci in so sodelovali tudi v razpravi. V enem letu je bilo opravljenih v jeseniški občini 129.837 zdravniških pregledov, od tega 23.053 specialističnih. To število predstavlja četrtino vseh pregledov v našem okraju. Pregledi iz leta v leto naraščajo (zadnje leto za 12,7 %). To se pravi, da je bilo opravljeno veliko delo. Če bi gledali te uspehe le skozi gornje številke, bi bili morda celo zadovoljni. Pa ni tako. Druge številke nam namreč povedo, da je bilo pregledanih na uro 9 in celo 13 bolnikov. Prav gotovo je tak obisk zelo pretiran. Pregledi ne morejo biti zadovoljivi in uspešni, ne za zdravnika in niti ne za bolnika. Nezadovoljstvo zaostreuje še prekomerno čakanje v neprimernih čakalnicah itd.

Kakšno pa je zdravstveno stanje Jesenčanov in okoličanov? Na razpolago je dobra slika obolenj, zlasti za aktivne zavarovance in deloma za njih svoje, manj

NA DNEVNEM REDU V KOMUNAH DA BO DOSTI KRUHA

Na Jesenicah je bilo v zadnjem času precej govora in kritike o pekarnah. Nič bolje ni v Kranju. Za preteklo praznike, 29. novembra, so ljudje čakali v vrstah, da so prišli do potrebnega kruha.

Vsa težava je v tem, ker pekarne ne zmorejo potreb. Zmogljivost pekarn je ostala malone ista kot je bila v času, ko je bilo v Kranju skoraj polovico prebivalcev manj.

Toda v prihodnjem letu bo pekarna prva, najvažnejša investicija v občini. O tem so pred kratkim govorili tudi na seji ObLO.

Na golniški cesti bodo prihodnje leto zgradili novo sodobno pekarno. Tam bodo lahko spekli toliko kruha, kolikor ga potrebujejo prebivalci Kranja. Toda čez dvajset ali več let bodo v Kranju spet

novе potrebe, več bo prebivalcev, ki se bodo posluževali pekarn v manj pekli doma. Tako predvidevajo. Zato bodo zgradili pekarno na tak način, da bo z majhnimi preureditvami lahko povečala zmogljivost za 100 % in tako, kot računajo, zadovoljevala potrebe najmanj za 25 let.

V aprilu, takoj ko bo vreme dopuščalo, bodo začeli z gradnjo. Investicijski program in tudi idejni projekt sta že skoraj gotova. Stroški za gradnjo in opremo so predvideni na 70, morda celo do 80 milijonov dinarjev. To seveda ni malo, saj pomeni kakih 30 stanovanj. Toda pekarna je prebivalcem Kranja zelo potrebna. Zato so se odločili, da občina najame 30 milijonov dinarjev posojila iz okrajnega investicijskega sklada in to prispeva za gradnjo tega objekta.

Razen gradnje pekarn, ki sodi med najvažnejše objekte družbenega standarda, bodo v Kranju prihodnje leto dali iz občinskih sredstev tudi 14 milijonov dinarjev za razširitev in ureditev vrtnarje na Zlatem polju ter 5 milijonov dinarjev za začetek gradnje nove kino dvorane na »Žulariji«.

K. M.

S skupščine Okrajnega zavoda za socialno zavarovanje v Kranju

Dohodki in izdatki na tehtnici

V sredo, 10. decembra je bila v Kranju skupščina OZSZ Kranj. Razpravljali so o delu zavoda in podružnic za razdobje od 1. januarja do 30. septembra 1958 in o sistemizaciji delovnih mest Okrajnega zavoda in podružnic.

Dohodki so se letos do konca meseca septembra v primerjavi z istim razdobjem lani povečali samo za 10,6 %, izdatki pa kar za 29,6 %. Podrobnejša analiza kaže naslednjo sliko: ambulantni pregledi so se povečali za 9,7 %. Za ambulantno zdravljenje je bilo izplačano 29 milijonov 33.000 dinarjev ali 26,5 odstotkov več kot lani. Zobne storitve so se povečale za 9,5 %, izplačano je bilo 8.510.000 dinarjev ali 24,5 % več kot lani. Število oskrbnin v bolnišnicah se je zmanjšalo za 2.137 din ali 1,4 %, za oskrbnine v bolnišnicah pa je zavarov v 9 mesecih letos plačal 236 milijonov 948.000 dinarjev, torej 12,5 % več kot lani. Stroški za zdravila so se povečali za 45,7 % ali 39.517 dinarjev, število receptov se je zvišalo za 89.674 ali za 24,3 %. Stroški za ortopedske pripomočke so se povečali letos za 14,8 %, potni stroški za 7,9 %, stroški zdravljenja v naravnih zdraviliščih za 78,7 %. Letos je болоvalo 106.345 zavarovancev ali 37,6 % več, oskrbnin po dnevih je bilo več 62.774 ali 20,5 %. Za denarno nadomestilo za čas bolezni je bilo izplačano 37.107.000 din ali 33 % več kot lani. Denarno nadomestilo za čas poroda se je povečalo za 27,2 %. Izplačila za skrajšani delovni čas so se povečala za 30,2 %. Stroški za opremo otroka so se zmanjšali za 1,7 %, stroški za pogrebne in posmrtnine so narasli za 17,2 %. Prav tako so se povečali ostali izdatki za 101,6 %, osebni izdatki za 45,9 % in materialni izdatki za 20,8 %. Iz teh podatkov je ugotovljeno, da so izdatki za zdravljenje napram lanskemu letu narasli za 23,7 %, za razne davatve zavarovancem za 28,9 %, osebni in materialni izdatki pa za 106,8 %. Od materialnih izdatkov je bilo porabljen 27.458.000 dinarjev za gradnjo upravnih in stanovanjske stavbe na Jesenicah.

Med izdatki za zdravljenje občutno narasli izdatki za klinično zdravljenje 78,7 %, za zdravila 45,9 % in izdatki za ambulantno zdravljenje za 26,5 %.

Iz celotne analize sledi, da so izdatki po posameznih panogah sorazmerno naraščali in daleč presegajo dosežene dohodke. To pomeni, da bo naloga zavoda in njegovih samoupravnih organov, da za prihodnje leto temeljito pripravijo predračun dohodkov in izdatkov in že v začetku naslednjega leta podvzamejo vse ukrepe, da se uravnoteži dohodke in izdatke.

Letos bo Okrajni zavod primanjkljaj še kril iz rezervnega

sklada, vprašanje pa je, kaj storiti v prihodnjem letu, če dohodki in izdatki ne bodo uravnoteženi.

Po razpravi je skupščina sklenila priporočiti občinskimi ljudskimi odborom, da posebne komisije pregledajo organizacijo in finančno poslovanje zdravstvenih domov, hkrati pa priporočijo podjetjem, naj v okviru možnosti posvetijo vso pozornost morebitnim zlorabam.

Na zaključku so odobrili sistemizacijo delovnih mest za l. 1959, ki jih je skupaj s podružnicami 147.

C. R.

LJUDSKA VSTAJA NA DOVJEM IN V MOJSTRANI

Ob 17. obletnici

Piše: J. Svoltšak

Trojke so opravile svoje delo. Na Dovjem, v Mojstrani in na Belci je vršalo med ljudmi. Velika skrivnost je visela nekje v zraku in nihče ni vedel, kaj bo. Nekaj velikega se je pač pripravljalo, to so čutili vsi. In nikogar ni bilo, ki v tistih težkih, mračnih dneh ne bi bil čutil resničnega domoljubja, dejavne domovinske ljubezni. Take, ki mimo redkih besed pozna le še žrtve. Eno je bilo jasno: Nemci morajo iz dežele! Tako ali drugače. Naivno ocenjevanje položaja je marsikoga zavedlo v zmo, da bo to opravljeno kar tako, mimogrede:

»V Nemčiji je revolucija! Na Ruskem so Švabe propadli, v Srbiji jih gonijo, pred Poljaki se umikajo, Čehi jih davijo. Zapreti moramo Dolino in jim pred odhodom vrniti milo za drago. Danes ali nikoli!«

To so bile parole, ki so si jih 16. decembra leta 1941 ljudje že navsezgodaj pripovedovali. Nič več šepetanja, kar na glas. Ko je na večer 15. decembra Šturkov Janez v objestnem pričakovanju svo-

bode pred Kacijanko, komandirjem žandarmerijske postaje na Dovjem, zagnal v gostilni vrček ob zid, je Kacijanka zahteval, naj se naslednjega dne javi na žandarmerijo.

»Kdaj pa naj pridem? (Kacijanka je bil Korošec in je znal slovensko, če je bilo treba.) Dopoldne bo še prezgodaj, popoldne bo že prepozno!«

Nikogar ni bilo, ki bi ne bil trdno prepričan o tem, da bide Nemcem zadnja ura. 16. decembra so ljudje prenehali z delom. Anceľ z Dovjega je šel s P. K. na Visoko po seno. Tam sta zvedela, da je končno prišla ura obračuna in sta naložila le toliko sena, da se nista vrnila z dolge poti čisto prazna. Še na poti ju je prestregla 60-letna mati:

»Kar na skedenj potisnita, ni treba nič zložiti, je splošna mobilizacija!«

Ko je stari čevljarji mojster Ivan Eržen po celodnevni odsotnosti vstopil 16. decembra 1941 ob pol šestih zvečer v svojo delavnico, je začuden obstal: vse je bilo pospravljeno, njegovi pomočniki in

vajenci pa pripravljeni za odhod. Tudi on je v opravičilo zaslišal geslo dneva: splošna mobilizacija.

Ko se je Pehtutova mama na Dovjem prestrašena zavrila v svojega starejšega sina, ki je ob štedilniku razstavil šest očiščenih pušk s pripadajočo municijo, se je morala prav tako zadovoljiti s pojasnilom: splošna mobilizacija.

Potem se je razneslo ko blisk: »Ob šestih zvečer!«

Ob šestih zvečer so pri Blažiču na Dovjem štirje puntarji, med njimi France Konobelj - Slovenko, nestrpno čakali na dogovorjeno znamenje. To je bila ura, ob kateri so nemški žandarji prihajali večerjat v nasproti stoječo gostilno pri Blažiču. Bili so pogumni, da bi šli aretirat kogarkoli, kaj šele čisto navadne nemške orožnike.

»So že v posebni sobi!« Fantje so z naperjenim orožjem prečkali prostor sredi vasi in se razdelili, ker je imela posebna soba, kjer so Nemci večerjali, dva vhoda. Dva sta odšla k vhodu iz

Naročilnica

Ime in priimek

stanujoč (točen naslov)

pošta naročam »Glas Gorenjske«

in prosim, da mi ga začnete pošiljati dne

Naročnino bom poravnal takoj po prejemu položnice.

Opomba: Navedite, kaj Vam najbolj uga v časopisu in o čem želite, da bi več pisali

dne

(Podpis)

kuhinje, druga dva k tistemu iz gostilniške sobe. Oboja vrata so se hkrati odprla na stečaj, med njimi pa so stali resnih obrazov fantje in pomerili orožje v Nemca.

»Hände hoch!«

Nemca sta se nekam kislo nasmehnila in bila pripravljena obravnavati ta intermezzo sredi večerje kot malo grobo šalo. Šele ko je Konobelj ponovil povelje, sta zares dvignila roke. Potem pa sta zapela pesem, ki so jo vsi Nemci v podobnem položaju še desetokrat ponavljali:

— kako sama nič ne moreta zato, da sta tu; kako so ju nasilno oblekli v uniformo; da bo Hitler pač izgubil vojsko; da sama nista nikomur storila nič žalega in kar je še takih lepo zvečenih besed.

Prav nič »tapfere« nista bila na pogled, ko so jima kar z vrvo začeli vezati roke na hrbtu. Bleda kot zid sta se temu upirala in zagotavljala, da ne bosta ušla, da bosta zvesto poslušala vse ukaze in storila, kar »gospodje« želijo.

»Gospodje« pa so brez gostobesednosti ponovno pregledali vezi, zaplenili na steni viseče orožje in ju odgnali. Rečeno je bilo, da jih bodo zaprli v šolo, pa so se premislili. Kristijanu Ražnu in njegovemu tovarišu je bilo ukazano, naj stražita aretirana orožnika kar za šolo.

Medtem je namreč druga skupina odšla k Slugu, kjer je bila nemška žandarmerijska postaja. Kacijanka, komandir postaje, spr-

Tako stanje povzroča v Kranju razne probleme zaradi neurejenih družinskih razmer. Velik del žena je zaposlenih. Toda ko se vrnejo iz tovarne ali pisarne, jih čaka doma kuhanje, pranje, šivanje, krpanje in drugo gospodinsko delo.

Pri neki anketi, ki so jo izvedli, so mnoge žene, ki zdaj niso zaposlene, izjavile, da bi se rade zaposlile. Mnoge od teh imajo celo kvalifikacijo, zlasti iz tekstilne stroke. Glavna ovira, kot so izjavile žene, da se ne morejo zaposliti, je neurejeno življenje v družini. Če bi žene lahko izročile svoje otroke v primerno varstvo in bi imele tudi drugo pomoč, bi se rade zaposlile.

Taka težnja mnogih žena v Kranju prav v času, ko podjetja z vsemi izgovori in dokumentacijami skušajo najti delovno silo, je zelo značilna. Se pravi, da morajo podjetja prispevati za to, da se v Kranju odprejo nove menze, otroška igrišča, pralnice, krpalnice in drugi servisi. S tako razbremenitvijo žena bodo lahko podjetja našla dokajšno rezervo delovne sile.

V zvezi z vprašanjem o varstvu družine je bilo tudi govora o rejništvu otrok, o predšolskih vrtcih in o Mladinskem domu, ki naj bi ga znova vrnili svojemu namenu.

Med zaključki so predvsem nakazane smernice za ustanavljanje dnevnih zavetišč in igrišč za otroke in drugih servisnih dejavnosti za razbremenitev delovne žene in družine. Hkrati priporočajo usmerjevati organizacijo družbene prehrane tako, da bi čim več žena oziroma zaposlenih lahko dobilo dobro in ceneno hrano v menzah, oziroma, da bi kuhano ali na pol kuhano hrano lahko nosili na dom.

K. M.

va ni hotel odpreti vrat. Ko so končno aretirali še njega, so tam zaplenili sedem karabink, revolver, nekaj bomb, ves arhiv in pisalni stroj.

Za šolo se je komandir srečal s svojima podrejenima:

»Ihr zwei auch?«

Vprašanje je ostalo brez odgovora, ker se je vsem mudilo na zbornem mestu. Tega so določili za Oreharjem, čisto na koncu vasi, od koder se je bilo mogoče brez sledu umakniti v Karavanke.

Za Oreharjem je bilo zbranih že več kot sto ljudi. Plašno so se spogledali in se umaknili »Nemcem« v čeladah in s puško na ramni. Šele, ko so v njih spoznali preoblečene domačine, so se pomirili in zljili svoj bes na ujete žandarje.

Skozi mrzli nočni zrak so tedaj priplavale prve snežinke...

Ljudje so začutili, da ne gre vse tako, kakor bi bilo treba. Padla so prva povelja:

»Kdor ima orožje, na Višl Ostali domov po orožje! Prinesite žage in sekire! Zborni mesto: Višl!«

Ljudje so se začeli obotavljati. Treba jih je bilo spodbuditi:

»Pričakujemo okrepitve z Jesenic. Za vse neoborožene bomo pripeljali orožje. Če pa bi bil nemški pritisk le prehud, se bomo umaknili v Karavanke, na Vrse.«

(Nadaljevanje prihodnjic)

Toplomerske zgodbe

»Na Jelenovem klancu mi je postalo slabo. Slabo se počutim. Za nekaj dni sem taka. Vse me boli.«

Tako je tarnala Nežka oni dan. Zdravnik ji je odredil nekaj dni počitka. Ostala je doma. Kako se je prileglo! Influenca? Pravijo, da je nevarna, če se ponovi, toda... Vse dni v postelji tudi ni lahko. Človek bi umrl od dolgočasje. In končno — mar ni v kino dvorani tudi toplo, pa v slaščičarni? Zlasti če se zaviješ, toplo, oblečeš...

Prav ko se je Nežka nameravala vrniti na delo, je živo srebro v toplomeru znova poskočilo. Spet v posteljo; zdravnik se na srečo ni razjezil, nič ni dejal. Samo neravno je majal z glavo, predpisal nova zdravila in...

»Kje si staknila?« so jo vpraševale sodelavke, ko se je po desetih dneh spet vrnila.

»Kdo vel?« je odgovarjala. Potem je krivila vsakodnevno vožnjo z vlakom, pasji mrz, ki je to zimo tako strupen, žehto, ki jo je imela prav v dnevih ko... Naj bo karkoli! Njen stroj tudi tiste dni ni stal, vretena so se brez premora vrtela. Zamenjala jo je bila Tatjana in nekaj dni Lovra. Zato ji nima nihče nič reči v podjetju in tudi če bi... »Mar nimam pravice, da sem tudi jaz včasih bolna, da se spočijem, kadar mi treba, da se dodobra pozdravim, kadar se ne počutim dobro? Naj mar hodim z vročino na delo? Naštem lahko take, ki jim res nič manjkalo, pa so imeli bolniški dopust. Če nimajo nič na vesti, zakaj naj bi jaz...«

Tako je govorila Nežka in odločno opisovala svojo bolezen, ko so ji očitali, češ da ni bilo nič hudega, da je ves čas hodila okrog.

Proti polnoči se je družba ne pričakovano razživila. Sedeži samevali, brž ko je zaigrala godba, in vneti plesalci so si kar vrto delali pot med stole, se zaletavali v mize, da so padale buteljke, in se kotalile med prepolnimi pepelniki. Okna so se orosila, telesa plesalcev so bila znojna.

Srečko ni zamudil niti ene priložnosti; sploh ni utegnil sesti. Od časa do časa si je obrisal potno čelo in vrat, da mu ne bi potne srage silile za ovratnik, in že se je znova zavrtel. Zakaj se ne bi? Mlad je še. Niti nabornega šepka si še ni pripel na klobuk. Lica mu žarela.

Toda neki njegov sošolec je pripovedoval, da Srečko le na videz dobro izgleda. Pred leti je bil na Golniku. Dolgo se je zdravil. Niso mu obetali dolgega življenja. Toda počitek, dobra hrana, injekcije... Česa danes ne ozdravijo! Zdaj je dober. Vsaj kaže tako. Še boljši je kot nekoč. Vendar še vedno hodi na redne preglede. Tudi delovni čas v tovarni mu je skrajšan na polovico. Samo 4 ure, dopoldne.

Srečko se je prvi vrtel mimo mize. Pozdravil je in se izgubil med zasoplimi pari. Njegov sošolec je pripovedoval in kramljal naprej: »Moral bi v posteljo s kokošmi. Toda, kako naj to vzdrži mlad človek, živahen in rdeč, kot je Srečko?«

Potem se je razgovor še nekaj časa pletel okrog podobnih primerov. Danes ozdravijo vse. Seveda, to precej velja! Kdo bi si sicer lahko privoščil toliko časa bolnišnice in zdravljenja? Kdo bi živel samo s 4-urnim, nenapornim delom? Mimogrede so prišle besede tudi tako, ki jim zdravlje-

nje ni pomagalo. Neka žena se je po enoletnem zdravljenju vrnila k družini. Stanovali so v zapuščeni baraki. Prala je na prostem, se prehladila in... Bruhnilo je iz nje in niso je mogli rešiti...

Na savskem pesku je bilo tiste dni na moč prijetno. Razgrel se je, da je peklo. Toda v vodo se Janez ni upal. »Te vražje kosti!« je včasih dejal in pripovedoval, kako je revmatizem občutljiv za mraz, za spremembo vremena.

Vlažni jesenski dnevi, ko se mrzla megla vlačila po Kokri, so ga kaj kmalu spravili na slabše. Nekajkrat je šel k zdravniku in končno so ga poslali v okrevališče. Te dni se je vrnil. Mnogo je vedel povedati. Kako različne so te bolezni! Nekega večera se je tamkaj pogovarjal z moškim, ki je bil tudi na zdravljenju.

»Vas zares boli?«

»Kako to mislite?« je iznenadilo Janeza. »Če ne bi potreboval zdravljenja, ne bi tukaj zgubljal časa. Zdravnik me je pregledal, ugotovil bolezen in me poslal semkaj.«

»Bežite! Česa zdravniki ne priznajo! Kako vendar morejo ugotavljati revmatizem in bolečine?«

»Hočete reči, da...?«

»Nič nočem reči. Pošteni ste in naivni,« mu je dejal ta in se samozvestno krohotal. »Obesijo naj me, če je v zdravilišču polovica bolnikov res bolnih. Če ne bi rabil počitka, ne bi prišel v to dolgočasje. Kakopak — revmatizem. Ne govorimo več o tem!« se je smejal.

Poslej je Janez videl v vsakem okrevancu nekaj drugega. V njegovem pripovedovanju o tovarni, o

stanovanju ali o vrtu za hišo, o otrocih — povsod je iskal vzroke, zakaj so prišli v okrevališče. Niti palicam in berglam ni več zaupal. Potem je začel dvomiti celo o sa-

zavitke, lončke, škatlice in vse skupaj vrgla v smetišnico. Kaj naj bi sicer počela s starimi, neuporabljenimi zdravili? V lekarni se to zmeraj dobi...

nostjo? Nesreč je vedno več. Goštilne so izjema. Toda mnogo mnogo poškodb, veliko se primeri na potovanju, pri delu doma in drugod.

mem sebi. Je to res revmatizem — bolezen, ki jo mora zdraviti prav v zdravilišču? Se mar pri vsakdanjem delu ob stružnici res ne bi mogel pozdraviti? Tisti večer so v točilnici spet kvartopirili do pozne ure. Tudi Janezov znanec se je pozno vrnil v sobo in mrmral predse. Potem je zaspal in sobo je napolnilo hreščeče smrčanje.

Prav ko je sestra spet vzela v roke časopis, se je telefon znova oglasil.

»Da, zdravstveni dom. Želite?«

»Moj otrok ima vročino. Že tri dni...«

Razgovor je bil kratek. Čez četrte ure so zaškrpale zavore avtomobila blizu hiše in dožurni zdravnik je iskal hišno številko.

»Zelo me skrbi. Ne hodim rada okrog zdravnikov,« je pripovedovala mama, medtem ko je zdravnik preiskoval mlado pacientko. »Šlo je že na bolje, danes se mi pa zdi...«

»Žlico in malo vode, prosim,« je dejal zdravnik.

»Tako?«

Ko je odšla v kuhinjo in v kopalnico, je zdravnik v omari nad otrokovo posteljo videl celo vrsto stekleničk, škatel in zavitkov — razna zdravila. Vitacitrol, sirupi proti kašlju itd. Pravcata obratna lekarna!

Ko je pred dnevi mati pospravljala po omarah in policah ob »novoletni čistiki«, je spet našla ta zdravila. Začudila se je. Potem je brezbrizno zgrabila stekleničke,

Veš, da nisem tako grd, da bi ga spravil v stisko. Saj je čisto dober človek, le kadar... Saj veš, vsak se ga včasih nalezle.

»S pestjo?«

»Ne, s stolom je zamahnil naokoli. Vsa gostilna je bila njegova. Hotel sem ga ukrotiti, zgrabiti stol, pa...«

»Kaj je dejal zdravnik?«

»Nič. Zlomil mi je palec in odrgnil prst. Čez teden se vrnem na delo. Mojster mi je dal davi potrdilo in...«

Tako je pripovedoval Gregor svojemu sopotniku v vlaku in od časa do časa pogledal na desno roko, ki mu je visela v povezi.

Stvar bi znali podrobneje razložiti domačini, ki so bili v gostilni. V glavnem nič posebnega. Trenutna razburjenost; nekdo je zavihtel s stolom, drugi grabil z rokami in krotil. Potem so se pomirili, nekateri posedli, drugi razšli. Natakara je pobrala kozarce in steklenice, očistila mizo in pomedla. Vse je bilo plačano, nič razbito.

Gregor sprva ni niti opazil, da ima zlomljen palec. Šele ponoči, doma ga je začelo boleti. Zjutraj je šel k zdravniku. Kako je prišlo do nesreče? Gregor ni bil v zadregi. Pri njegovem delu, pri tolikih kolesih in jermenih res ni čudež, če...

Šlo je kot po maslu. O nesreči so pisali potrebne tiskovine, obvestili zainteresirane organe, in kdo naj bi se še ob to spotaknil.

Stvar pa je prišla na dan zgolj slučajno. Toda, kaj bi s to slučaj-

Kdo naj bo takó grd, kot je dejal Gregor, da bi potem delal težave znanicu? Na račun strojev, potovanj, na račun ostalega je laže...

Nežka je že zdrava in hodi spet na delo. Srečko se je do sile naplesal. V podjetju ima še zmeraj samo 4-urno delo. Janez sicer pravi, da ga trga v kolenu, toda za zdravilišče ni več posebno navdušen. Gregor si je že pozdravil roko.

Toda to so le štirje primeri. Koliko je Nežk, ki zanemarljivo svoje zdravje, ki skušajo morebitni dopust izkoristiti za vsakovrstna opravila in domača dela. Kdo ne pozna Srečkov, ki z lahkomišelnim življenjem in nerednim počitkom uničujejo to, kar jim nudi skupnost.

Pustimo imena in zgodbe. Zgodbo naj zamenjajo številke. Podobnih Srečkov, Nežk, mamic, Janezov in Gregorjev je vedno več in več. Zato so stroški za zdravljenje, za zdravila, za 4-urna nadoplačila vedno večji. Skupno so letos za zdravljenje v bolnišnicah izplačali kar 26 milijonov dinarjev več kot lani, za zdravljenje v zdraviliščih nad 9 milijonov in za zdravila skoraj 40 milijonov dinarjev več kot lani v istem razdobju. Za izgubljene delovne dni zaradi bolezni so izplačali 37 milijonov dinarjev več. Povsod več, več, več. Zakaj? Smo bolj mehkužni, bolehniji? Te številke tega ne povedo. Toda posamezne zgodbe...

K. M.

ODREŽI!

DOPISNICA

10.—

UPRAVA

„GLAS GORENJSKE“

KRANJ

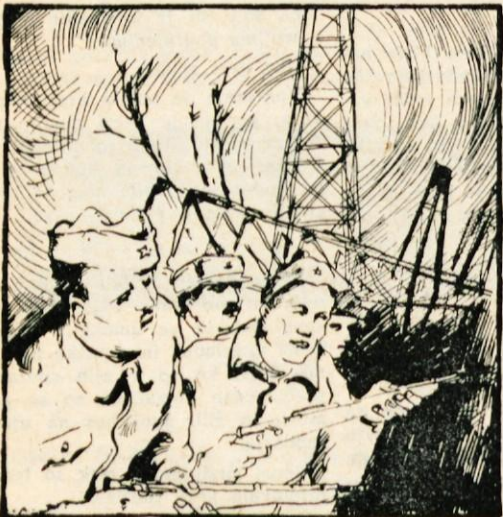
p. p. 69

ODREŽI!

VIHAR POD TRIGLAVOM

Riše Milan Batista

Izkopljite puške!

17

Tako se je končal bohinjski upor decembra 1941. Upor ni uspel — ampak vrste borcev v gozdovih so se kljub temu pomnožile in stalno naraščale. Pa ne samo na Pokljuki; v gornjesavski dolini se je zbralo 200 ljudi, ki so podirali mostove, rušili ceste in brzojavne drogeve, 17. decembra pa celo napadli nemške orožnike na Dovjem in jih razorožili.

18

Pripravili so tudi napad na vojašnico v Mojstrani, ker so zvedeli, da je v njej le malo Nemcev. Ampak spet je bila vmes izdaja in Nemci so napadalce sprejeli z uničujočim ognjem. Po krajši bitki so se uporniki umaknili, na dvorišču vojašnice pa je obležal njihov komandir Rabič, ki je še danes pred pisal svojim domačim pismo: »Zlate svobode sonce nam bo sijalo...«

19

Nemci so se ustrašili vedno številnejših napadov. Izdali so povelje: »Zaradi sedanjega neugodnega položaja se morajo najbolj ogrožene orožniške postaje začasno umakniti...« In zbežali so nemški orožniki iz Gorij na Bledu, iz Bohinjske Bele in iz Srednje vasi v Bistrico, z Breznice in iz Begunj v Radovljico, z Brezj in Podnarta v Podbrezje. Strah ima velike oči!

20

Še bolj kot za svoje orožnike pa so se Nemci bali, da bodo vsi Gorenjci odšli med borce v gozdovih, če bodo ostali pri načrtu, da Slovence izselijo v Šlezijo, na njihove domove pa naselijo nemške družine. Zato so ta načrt preložili za kasnejši čas — ko ne bo toliko nevaren. Upali so, da bodo z nasiljem pomirili pokrajino. Ampak upor je rasel iz dneva v dan.

gorenjski obveščevalec

POZOR! — ZOZOR! — POZOR! — POZOR! — POZOR!

ČP »GORENJSKI TISK« KRANJ — Telefon št. 190

Podjetja, ustanove, turistična društva, potovalne agencije in uprave hotelov

OBVEŠČAMO

da bo Časopisno podjetje »Gorenjski tisk« Kranj imelo z novim letom nov, najmodernejše opremljen foto oddelek za izdelavo razglednic in komunalnih fotografij v beločrni in barvni tehniki.

Kvaliteta in konkurenčna cena zagotovljena!

Brezobvezne informacije!

Po želji naročnikov tudi fotografiramo!

Naročila sprejema naročniški oddelek

MALI OGLASI

Družinsko stanovanje zagotovljeno. Plača po tarifnem pravilniku oziroma po uspehu pri delu.

OBJAVE

PODALJŠANJE VOZNIŠKIH DOVOLJENJ

Obveščamo vse člane AMD Senčur, katerim poteče veljavnost amaterskega voznškega dovoljenja 31. decembra 1958, da jih oddajo v podaljšanje v trgovino KZ Senčur do vključno 25. decembra.

RAZPIS

Kmetijsko posestvo Predvor lže samostojnega kmetijskega delavca za delo na samostojnem obratu Povlje.

Pogoj: Poročen, srednjih let in samostojen pri delu.

Družinsko stanovanje zagotovljeno. Plača po tarifnem pravilniku oziroma po uspehu pri delu.

RADIO LJUBLJANA

Poročila poslušajte vsak dan ob 6.05, 6., 7., 8., 10., 13., 15., 17., 22. in 22.55 uri ter radijski dnevnik ob 19.30 uri. Ob nedeljah pa ob 6.05, 7., 13., 22. in 22.55 uri ter radijski dnevnik ob 19.30 uri.

PONEDELJEK, 15. DECEMBRA

- 8.30 Anton Forster: II. dejanje opere »Gorenjski slavček«.
- 9.20 Pesmi Alojzija Miheličiča poje mešani zbor »Ljubljanski zvon« p. v. Slavka Miheličiča, čiča.
- 10.10 Dopoldanski simfonični koncert.
- 11.05 Radijska šola za srednjo stopnjo — Julijana Božič: Decembar na vseh štirih straneh neba.
- 12.00 Hammond orgle v ritmu.
- 12.15 Kmetijski nasveti — Jože Kregar: Zaprti greda.
- 12.25 Pisana Vrsta slovenskih narodnih.
- 14.05 Radijska šola za višjo stopnjo: Peter in volk.
- 17.10 Popevka tega tedna.
- 18.30 Športni tednik.
- 20.00 Revija zabavne glasbe.
- 20.45 Kulturna tribuna.

TOREK, 16. DECEMBRA

- 8.05 Nastopajo Beneški fantje in Vokalni kvintet.
- 8.40 Potopis in spomini — Lev Hvat: Antarktični Kolumbi — I.
- 9.00 Iz opernega sveta.
- 10.45 Za dom in žene.
- 11.30 Oddaja za otroke — a) Josip Ribičič: Ris, b) Otroci pojo in igrajo.
- 12.15 Kmečka univerza — ing. Vilko Štern: Problemi blagovnosti kmetijske proizvodnje in tržišča s kmetijskimi proizvodi.
- 13.30 Odlomki iz oper Julesa Masseneta.
- 14.00 Plešče tipke.
- 16.10 Za glasbene ljubitelje.
- 17.10 Predstavljamo vab zabavni in plesni orkester Willyja Berkinga iz Frankfurt.
- 18.00 Družinski pogovori.
- 18.45 Domače aktualnosti.
- 20.30 Radijska igra — Ivan Cankar: Polikarp. V glavnih vlogah Saša Miklavc in Stane Sever.
- 21.45 Zabavni intermezzo.
- SREDA, 17. DECEMBRA
- 8.05 Simfonična matineja.
- 9.00 Jezikovni pogovori.
- 9.15 Iz filmov in glasbenih revij.
- 10.10 Igrajo Stije fantje.
- 12.15 Kmetijski nasveti — dr. Vlado Gregorovič: Bolezni prašičkov — I.
- 12.25 Od arije do arije.
- 13.30 Slovenske narodne poje Darinka Rešek, na harmoniko spremlja Avgust Stanko.
- 14.40 Novost na knjižni polici — Tone Pavček: Sanje živijo dalje.
- 16.00 Koncert po željah.

GLEDALIŠČE

PREŠERNOVO GLEDALIŠČE KRANJ

Ponedeljek, 15. decembra ob 16. uri — dijaška predstava Miško Kranjec: »POT DO ZLOČINA«. Uprizori DPD Svoboda Stražišče

Četrtek, 18. decembra ob 16. uri — izven — Ostrovski: »GOZD«. Uprizori DPD »Svoboda Center« Kranj

Petek, 19. decembra ob 20. uri — izven — Ostrovski: »GOZD«. Uprizori DPD »Svoboda Center« Kranj

KLUBA GOSPODARSTVENIKOV

Obveščamo vse člane Kluba gospodarstvenikov, da bo v sredo, dne 17. decembra 1958 ob 16.30 v klubskih prostorih Kranj, Prešernova ulica 11/I debatni večer z naslednjimi vprašanji:

1. Kako misli vaše podjetje v letu 1959 in dalje do leta 1961 deliti sredstva na sklade in kako milite koristiti s sredstvi sklada osnovnih sredstev in sklada skupne porabe?

2. Po kakšnih vidikih mislite formirati sredstva za osebne dohodke, da bodo v skladu s proizvodnimi uspehi v letu 1959 in dalje do leta 1961?

3. Kakšne ukrepe nameravate izvajati za povečanje družbenega standarda vašega kolektiva v letu 1959 ter dalje do leta 1961?

4. Kakšne načrte imate glede zaposlovanja novih delavcev in glede povečanja storilnosti v letu 1959 in naprej do leta 1961?

5. Kako nameravate izboljšati izobrazbo kadra v vašem podjetju v letu 1959 in dalje do leta 1961?

6. Ali najdete dovolj podpore pri političnih organizacijah ob reševanju problemov delovne discipline in drugih internih problemov?

Na vprašanja bodo odgovarjali tov. ing. HAFNER Pavle, direktor Zvezarne Jesenice, tov. HORJAK Dušan, direktor Tiskarne Kranj in tov. MARINKO Valentin, direktor Verige Lesce.

Vabimo vse zainteresirane k udeležbi.

UPRAVA KLUBA

KINO

»RADIO«, Jesenice: 17. do 19. decembra francoski barvni film »FRANCOSKI CANGAN«. Predstave vsak dan ob 18. in 20. uri.

»PLAVZ«, Jesenice: 18. in 19. decembra jugoslovanski film »MALI CLOVEK«. Predstave ob 18. in 20. uri.

ZIROVNICA: 17. decembra ob 20. uri jugoslovanski film »MALI CLOVEK«.

Dovje-Mojstrana: 17. decembra ob 19. uri amer. barv. film »LETNA DOBA«.

Bled: 16. decembra švedski film »VELIKA PUSTLOVŠČINA«. 17. in 18. decembra franc. film »PARISO PODZEMLJE«. Predstave v torek in četrtek ob 20. uri, v sredo pa ob 17. in 20. uri.

Radovljica: 16. decembra ob 20. uri ter 17. decembra ob 17.30 in 20. uri ital. film »BELE NOČI«.

Duplica pri Kamniku: 17. in 18. decembra sovjetski barvni film »DON KIHOT«. Predstave ob 19. uri.

VSEM POTROŠNIKOM ELEKTRIČNE ENERGIJE

Zaradi nizkega vodnega stanja rek v vsej državi, posebno pa v jadranskih in bosanskih predelih, je nastala nujnost omejitve dobav električne energije na področju vse Jugoslavije. Z dosedanjimi ukrepi za redukcijo dobav električne energije so bile prizadete določene tovarne, ki so morale zmanjšati obseg svojega obratovanja. Potrebno pa je, da omeji porabo električne energije tudi široka potrošnja, med katero spada predvsem gospodinjstvo.

Zato pozivamo vse potrošnike električne energije, da sami razumno omejijo porabo električne energije in se disciplinirano podredijo potrebi po največji štednji z električnim tokom. Predvsem je prepovedana vsaka uporaba električnih peč za kurjenje stanovanjskih ali poslovnih prostorov.

Računamo na zavest državljanov, da z razumevanjem sprejmejo in izvajajo ta poziv, ker bi morali sicer odrediti strožje ukrepe za znižanje porabe električne energije. Naj nihče ne izkorišča sedanjih nizkih cen električne energije, da bi nadomestil porabo drv in premoga z električno kurjavo, ker bi sicer potrošniki sami silili elektrogospodarstvo tudi k ekonomskim ukrepom za omejitev porabe električne energije.

Izvajanje omejitvenih ukrepov bodo kontrolirala distribucijska podjetja.

ELEKTROGOSPODARSKA SKUPNOST SLOVENIJE

ŠPORT

5 POSVETOVANJA SVETA ZA ŠPORT IN TELESNO VZGOJO OLO KRANJ

ŠPORT V ZADREGI

V četrtek, 11. decembra, je v prostorih OLO Kranj sklical Svet za šport in telesno vzgojo pri OLO Kranj posvet, ki so se ga udeležili predstavniki okrajnih športnih zvez in športnih društev z namenom, da se pogovorijo o najvažnejših problemih, ki zadevajo razvoj športa na Gorenjskem po smericah beogradskega kongresa telesne kulture. Razpravljali so o tem, kako zajeti športno dejavnost v skupen okrajni organ, pa o delu občinskih in okrajnih športnih or-

ganov, o stimulativnem finansiranju športa, o delu in razvoju športa in telesne vzgoje po delovnih kolektivih in šolah, o razvoju športa na vasi, o tekmovanjih, o vzdrževanju in gradnji novih športnih objektov, o opremljenosti in urbanističnih načrtih športnih objektov in o kadrih. Sprejeti so bili pomembni sklepi, ki obetajo šport na Gorenjskem okrepiti.

Lanski sklep OLO o novem načinu finansiranja okrajnih športnih forumov se je pokazal kot nepra-

vilen, kar je izzvalo mrtvilo po društvih. Zato je bil sprejet sklep, da bodo okrajni športni forumi ponovno zdrževani iz okrajnega proračuna. Za prihodnje leto je predvideno okoli 5 milijonov dinarjev. Da bi ta sredstva kar najbolj smotrno izkoristili, so predlagali, da se vse športne zveze in odbori združijo v okrajni organ, s čemer bi znatno pocenili vzdrževanje. — Dosedanji okrajni športni organi bi bili v prihodnje le pododbori okrajnega organa. Nadalje so sklenili, naj bi občinski ljudski odbori še v prihodnje vzdrževali občinske športne organe in društva na svojih področjih. Sklenili so, da bodo o vseh ostalih problemih podrobneje govorili in razpravljali na posebnem sestanku.

-an

Množičnost - prva skrb KK „Jesenice“

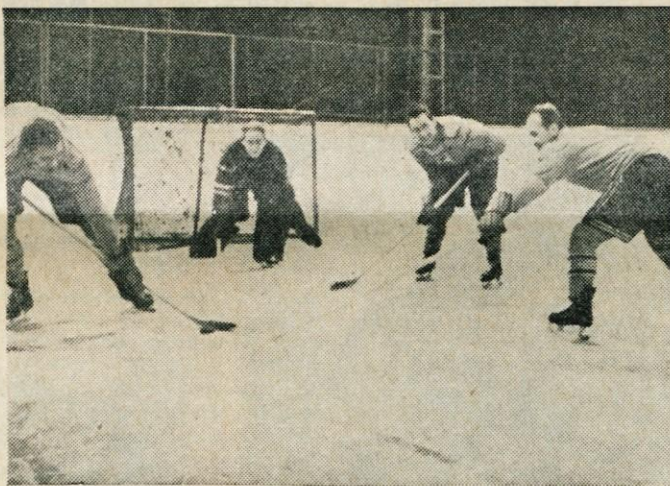
Na novem kegljišču na Jesenicah je bil v četrtek zvečer občni zbor kegljaškega kluba Jesenice. Udeležil se ga je tudi predstavnik Gorenjske kegljaške podzveze, tovariš Valentar.

Minilo je dobro leto, odkar imajo na Jesenicah novo 4-stezno kegljišče. Prav gotovo se je že zaradi tega zboljšala kvaliteta tega športa, hkrati pa je tudi število članov naraslo na 172. Vendar so na zboru ugotovili, da je v klubu še premalo mladine. Dober uspeh so pokazala sindikalna tekmovanja obratov jeseniške železarne. Letos je na njih sodelovalo okoli 700 članov delovnega kolektiva Železarne Jesenice.

Na letošnjih tekmovanjih so jeseniški kegljači dosegli kar lepe uspehe. Peto mesto na slovenskem prvenstvu, 7. na državnem itd. Zlasti se je odlikoval Jože Šlibar, ki je osvojil 2. mesto v Sloveniji. Letos je Šlibar dobil zlato in bronasto značko, Zvone Špec srebrno in Franci Črv bronasto. Največ kegljev med jeseniškimi kegljači je dosegel podrl Črv, in sicer 920.

Za večletno poštvovalno delo v klubu so Janka Stana proglasili za častnega člana kluba in mu hkrati izročili vabilo za proslavo 10-letnice Zveze športov Slovenije, ki bo v Celju in kjer bo tovariš Stana odlikovan.

-k

Jeseniški hokejisti marljivo trenirajo

STRELSTVO

GORENJSKI STRELCI V POČASTITEV DNEVA JLA

V petek popoldan je imel Okrajni strelski odbor Kranj svojo redno sejo; govorili so o proračunu, tekmovanjih in o občini zborih. Sprejeli so proračun, ki določa milijon 600 tisoč dinarjev za funkcijske in operativne izdatke. Milijon dinarjev je namenjeno tudi gradnji novega strelišča za streljanje z vojaško puško. Govorili so tudi o tekmovanjih v zimski sezoni, ki jih bodo strelske organizacije izvedle v počastitev Dneva JLA in počastitev 40. obletnice KPJ. Glede občnih zborov strelskih druščin so ugotovili, da so dokaj dobro pripravljeni, le v Gornje-

savski dolini niso bili najboljši. — Konec meseca bodo občinske strelske konference, konec januarja leta 1959 pa bo redna letna skupščina OSO Kranj.

-an

VEČ MLADINE V STRELSKE VRSTE

Kranj, 14. decembra

Danes dopoldne je bil na Planini v Kranju občni zbor strelske družine »Tone Nadižar«, ki mu je prisostvovalo preko 50 članov. Med sklepi, ki so jih sprejeli, je predvsem važen ta, da morajo vključiti v svoje vrste čimveč mladine, žensk in pa članov ZB. V hudi stiski je strelska družina »Tone Nadižar«, ker nima lastnih prostorov za treninge, po drugi strani pa jo tarejo tudi denarne težave.

M. Z.

POLFINALNI TURNIR MESTA KRANJ

Kranj, 15. decembra

Drevi se bo v prostorih Šahovskega društva Kranj pričel polfinalni turnir za prvenstvo Kranja. Na turnirju sodeluje 15 drugo in tretjekategornikov, od katerih se jih bo 8 uvrstilo v finalni turnir. Ta bo prihodnji mesec in bo tokrat nekoliko slabši zaradi odsotnosti nekaterih članov.

KRANJČAN PUC V SARAJEVU

Na mednarodnem šahovskem turnirju v Sarajevu sodeluje tudi kranjski internacionalni mojster Puc, ki mu tokrat ne gre najbolje. Stanje na tabeli je po petem odigranem kolu takole: Trifunović, Eliškazek in Matulović po 3, Rabar, Marič in Lokwenz po 2 in pol, Ivkov 2 (2), Smailbegović in Puc 2 (1) itd.

SKAKALCI SE PRIPRAVLJAJO

Te dni se bo v Kranjski gori pričel tečaj skakalcev, ki ga prireja Smučarska zveza Slovenije. — Udeležili se ga bodo vsi naši najboljši, ki se bodo pod strokovnim vodstvom pripravljali za prihodnjo sezono.

rr

UPRAVNI ODBOR TOVARNE GUMIJEVIH IZDELKOV »SAVA« KRANJ

RAZPISUJE

prosto mesto računovedje za obratno ambulanto

Pogoji: Popolna srednja šola s 5 let prakse ali nepopolna srednja šola z 10 let prakse.

ZAVOD ZA ZAPOSLOVANJE INVALIDNIH IN DRUGIH OSEB, KRANJ

Je odprl popravilnico čevljev. Stranke obveščamo, da sprejmemo v popravilo vse vrste čevljev ob ponedeljkih, srediha in petkih ob 8. do 15. ure na Titovem trgu št. 2 (bivša gostilna pri Peterčku) in na Zlatem polju št. 7

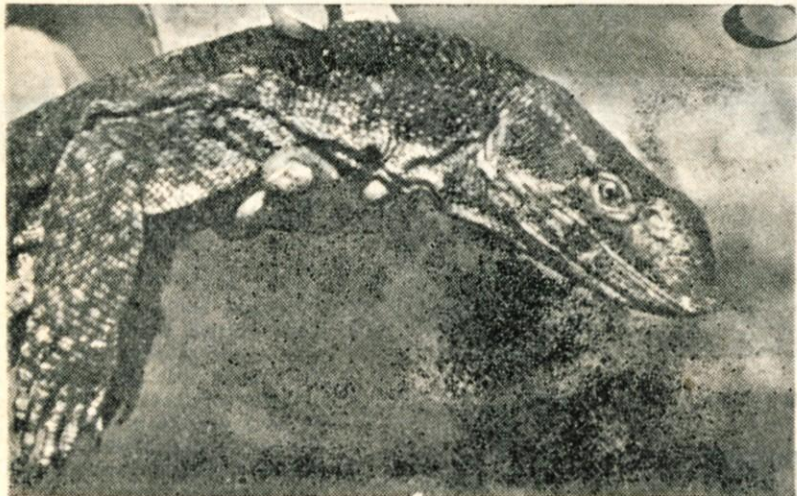
„ŽIVE OKAMENINE“ NA MADAGASKARJU

Madagaskar — četrti največji otok na svetu — je za biologa zelo zanimiv kot najlepši primer kopnega živalstva, ki se je zaradi dolgotrajne osamitve po svoje razvilo. Nekateri biologi pravijo, da je živalstvo tega »malega kontinenta« v najožji zvezi z afriško in indomalajsko fauno. V starem in srednjem veku zemeljske zgodovine je namreč na južni poluti bila velika celina — Gondwana, ki je segala od Južne Amerike, preko Afrike in Madagaskarja do Avstralije. V juri (pred približno 115 milijoni let) se je od nje odločila Avstralija, v kredu pa so se kontinenti in morja na južni poluti razvrstila približno tako, kot so danes. Živalstvo na Madagaskarju se po svoje razvija torej že izza mezozoika (srednjega veka zemeljske zgodovine), zato je tako svojevrstno. Odlikuje se po velikem številu vrst, ki jih drugje ni. Nekatere živalske skupine, ki so sicer razširjene po vseh kontinentih, tu povsem manjkajo. Na tem otoku ni tipičnih zveri, kopitarji pa so zastopani z eno samo vrsto povodnega prašiča.

Najmanjša polopica na svetu živi v pr gozdovih na Madagaskarju. Polopice so sesalska skupina, ki nekako veže žužko jede z opicami, vendar so bliže opicam. Živijo po drevesih in se hranijo z mešano hrano, zlasti z žuželkami.

Tale kameleon je videti kot glava kakega pravilničnega zmaja. Plazilci na Madagaskarju sploh kažejo dosti značilnosti in so podobni najrazličnejšim pošastim, ki jih je ustvarila človekova domišljija.

Srednji vek zemeljske zgodovine je bil cvetoča doba velikanskih plazilcev, ki so izumrli. Naši kuščarji in kače so le borenostanek teh velikanov, katerih okostja so našli po vsej Zemlji. Na sliki je edennajvečjih danes živčih kuščarjev, ki še živi na Madagaskarju.

Na Japonskem obnavljajo stare plemiške dvorce

Oblasti na Japonskem trošijo danes velike vsote denarja za popravilo starih plemiških dvorcev, da bi s tem privabili turiste. Tipičen japonski dvorec z belimi zidovi in graciozno izoblikovano streho, ki se vzdiguje nad krošnje dreves, in obkrojen z obrambnim jarkom, predstavlja za to deželo posebno značilnost.

Najstarejši japonski gradovi so bili zavarovani z nasipi in jarki, v katerih ni bilo vode. Najstarejši model takega gradu iz osmega stoletja našega štetja je še vedno ohranjen na Hokaidu — najsevernejšem japonskem otoku. V 8. in 9. stoletju je bilo zgrajenih še več takih gradov, ki so bili sila bogato okrašeni.

Ko so se leta 1543 pojavile puške, so japonski baroni pričeli graditi močnejše utrdbe, nad katerimi so se vzdigovali kamniti stolpi. Sedanji carski dvor, ki je v središču Tokia in v katerem stanuje japonski cesar, je bil prvi grad te vrste. Njegove temelje, ki jih je leta 1457 postavil Doka Ohta, so kasneje, ko je vladal prvi Sogun (vojni diktator) razširili. Soguni so vladali na Japonskem od 15. stoletja pa vse do leta 1869, ko je bilo obnovljeno carstvo. V 7. stoletju so zgradili toliko utrdb, da so po nekem uporu morali izdati posebna pravila, po katerih je bil v vsaki provinci lahko samo en utrjeni grad. Ostale so morali porušiti.

Dežela je prišla pod absolutne kontrole centralne oblasti in večina japonskih gradov je tedaj začela propadati.

Konec 17. stoletja so japonski aristokraci opustili orožje in se pričeli zanimati za trgovino. Da bi zmanjšali denarno moč bogatih baronov, so šoguni zahtevali, navadno s pretinjo kazni ali izgnanstva, da baroni uporabijo svoj denar za popravilo starih utrdb. Eden od teh baronov, ki je moral rekonstruirati svoj utrjeni grad v Osaki v zapadni Japonski, je pri tem materialno propadel zato, ker so mu ukazali, da mora pri gradnji novega stolpa uporabljati največje kose kamnja, kar se jih more dobiti v katerikoli vasi, mestu ali pokrajini v državi. To je sicer storil, potem pa se je sam usmrtil.

Gradovi, ki jih zdaj obnavljajo, pripadajo stari aristokratskim družinam. Lastniki, ki so preživeli zračne letalske napade v drugi svetovni vojni, so jih zapustili in se preselili v nove zgradbe.

Danes je večina gradov proglašena za nacionalno bogastvo ali za kulturne spomenike. Z velikimi subvencijami centralne in lokalnih oblasti jih pretvarjajo v muzeje, ki bodo imeli predvsem ta namen, da bodo seznanjali turiste z nemirno japonsko zgodovino.

Čeprav večina ljudi na Japonskem soglašala s tem, da ti gradovi služijo kot spo-

min na pretekline dni, pa nekateri menijo, da bi velike vsote denarja, ki jih trošijo za njihovo rekonstrukcijo, lahko koristneje uporabili za obnovo hiš, ki jih je pred nedavnimi poškodoval tajfun.

Na podlagi 141. člena Temeljnega zakona o prekrških in na njegovi podlagi izdanih predpisov smejo uslužbenci Ljudske milice kaznovati kršilce nekaterih predpisov takoj na kraju kršitve. Na osnovi teh pooblastil so uslužbenci Ljudske milice, zlasti uslužbenci Postaje Ljudske milice za cestni promet v Kranju, letos do konca oktobra kaznovali 3506 voznikov motornih vozil v znesku 337.210 dinarjev, 1800 voznikov vprežnih vozil v znesku 106.190 dinarjev, 6289 kolesarjev v znesku 536.840 dinarjev, 217 pešcev v znesku 13 tisoč 20 dinarjev in 601 povzročitelja neredov v znesku 49.860 dinarjev. Skupaj so torej uslužbenci Ljudske milice kaznovali 12.413 oseb v skupnem znesku 1.103.120 dinarjev.

Na osnovi enakih pooblastil smejo mandatno kaznovati takoj na kraju kršitve kršilce tržnih sanitarnih predpisov tudi odgovorni tržni oziroma sanitarni inšpektorji. Sanitarni inšpektorji OLO Kranj so letos kaznovali povzročitelje manjših sanitarnih kršitev v znesku 11.500 dinarjev, občinski sanitarni inšpektorji pa v znesku 9500 dinarjev, torej skupno v znesku 21.000 dinarjev. Občinski sanitarni inšpektor v Kranju je izrekel 3500 dinarjev kazni, občinski inšpektor na Jesenicah 3000 dinarjev in občinski sanitarni inšpektor v Radovljici 3000 dinarjev.

V ZDA se pripravljajo na izstrelitev novih umetnih satelitov

Direktor Agencije za vesemirsko raziskovanje v ZDA Roy Johnson je pred nekaj dnevi izjavil, da se ZDA pripravljajo na izstrelitev 12 težkih umetnih zemeljskih satelitov.

Znano je, da je sovjetski Sputnik III tehtal eno tona in pol, najtežji ameriški umetni satelit pa ni imel niti 16 kilogramov.

Prvi iz te serije ameriških satelitov bo tehtal 585 kilogramov in ga bodo izstrelili še pred koncem tega ali najkasneje v začetku prihodnjega leta. Končni cilj tega programa je izstrelitev satelita v krogu okoli Zemlje, ki bi bil opremljen s približno petimi tonami koristnega tovora. Izstrelili ga bodo z raketami, ki so jih že preizkusili. Najprej bodo preizkusili kombinacije raket in njihov sistem upravljanja. Kasneje bodo izstrelili satelite z mišmi in opicami.

Prvo serijo satelitov bodo izstrelili v prihodnjem letu, približno po enega vsak mesec. V tem letu pa ne bodo izstrelili satelitov, v katerih bi bili tudi ljudje. Strokovnjaki upajo, da se bodo sateliti prve skupine sami vrnili na Zemljo.

Prvi satelit bo poganjala dvofazna raketa, ki jo bo sestavljala nekoliko spremenjena raketa Thor in neka popolnoma nova raketa, ki jo bo poganjala tekoče gorivo. Prvi satelit bo krožil okoli Zemlje le kratek čas, do enega tedna, in sicer precej nizko. Kasneje bodo uporabili druge kombinacije raket, s čimer bodo lahko povečali težo satelita in čas letanja.

Roy Johnson je na koncu rekel, da ameriški znanstveniki ne pričakujejo, da bodo vsi poskusi (12 v letu 1959) uspešni.

Ščetinasti ježi ali tenreki, zelo značilni za Madagaskar, so najbolj primitivni žužkojedi in s tem najbolj primitivni sesalci sploh. So zelo majhni, imajo še slabo diferencirano zobovje, gobec pa jim je podaljšan v rilec.

DOMISLICE

- Osel ima pleve rajši kot zlato. — (Heraklit)
- Ime pravice bi bilo neznano, če krivice ne bi bilo. (Heraklit)
- Veš sin moj, biti človek, pomeni, sprejeti veliko odgovornost nase. To ne pomeni samo napolnjevati prostora, kjer bi bil sicer zrak. (Steinbeck)
- Pogled se v ogledalo: če se ti zdi, da si lep, moraš lepo delati, če pa si grd, moraš to pomanjkljivost izravnati s plemenitostjo. (Bias)
- Marsikdo dela vtis, da ima pamet v zakupu — samozavestno in košato stopa — v glavi pa pušča praznino. (Foklilid)
- Nič ni tako klavrnega, kakor prijatelj, ki ga ne veže nič drugega kakor lepilo znamk. (Steinbeck)

FRANK OWEN:

68 EDDIE CHAPMAN
PRIPOVEDUJE

Prvi razgovor je bil s tem zaključen in vrnil sem se v hotel. Sedel sem v hallu in bral berlinske časnike. Bil so polni namigov na tajno orožje in groženj o strašnem povračilu, ki bo doletelo Anglijo. Naletel sem tudi na pripombe, da zavezniških pilotov ni treba imeti za vojne ujetnike, marveč za zločince, ki jih je treba obesiti.

Točno opolnoči je alarmna sirena spet zatulila in tako so se ponovili dogoki iz prejšnje noči. Ti zračni napadi so zdaj postali že reden opravke zavezniškega letalstva; malone vsako noč okrog polnoči so sirene nagnale izmučene Berlinčane v njihova zaklonišča.

Naslednjega dne so me predstavili v vrhovnem poveljstvu nekemu drugemu strokovnjaku, gospodu Weissu. Bil je v civilni obleki in bil je videti, kakor kak zanemarjen študent. Začel mi je razlagati, da mi bo povedal še eno misijo, ki naj bi jo izpolnil, če ne bi mogel izpolniti ostalih.

»Kakor brčkone veste,« je povzel, »delata obe strani poskuse, da bi upravljali letala iz daljave. Dve metodi sta, prva s kontrolo goriva, druga z radijskimi valovi.«

Nato mi je pokazal osnutke letal na raketni pogon, ki so jih izdelali Francozi in Italijani. Povzel je:

»Morda tudi Britanci izdelujejo takšna letala. Če slučajno naletite nanja, bi želeli vedeti tole: kako dolgi in široki so izpušni plini in kakšne barve so. Iz tega bomo lahko sklepali, kakšno vrsto goriva uporabljajo in ali jih upravljajo z radijskimi valovi ali ne. Razen tega bi želeli izvedeti, kolikšna je potisna sila motorjev. Kje proizvajajo ta letala? Kako so razvrščena in koliko letal štejejo posa-

mezne enote? Kdaj jih nameravajo uporabiti? Ali mislijo, da imamo tudi mi takšna letala in da jih nameravamo uporabiti? Če mislijo, kakšne varnostne ukrepe so storili? Ali naše grožnje glede tajnega orožja jemljejo v Angliji resno?«

Ko je naštel svoja vprašanja, sem si jih zapisal. Razgovor je trajal štiri ure.

Tisto noč sem sedel v hallu s von Grunenom in Stubejem, ki nam je pripovedoval najnovejše dovtipe, ki krožijo po Berlinu. Neki človek je šel kupit kruh. V pekarni je zagledal vrsto čakajočih. Odšel je v trgovino, da bi kupil britvice in spet je zagledal dolgo vrsto. In tako je zapovrstjo skušal kupiti obleko, meso, papir, cigarete in posneto mleko; povsod dolge vrste. Ves divji je šel domov, nabil revolver in sklenil ubiti Hitlerja. Ko je prišel pred Reichkanzlei je zagledal tam dolgo vrsto ljudi, ki so hoteli storiti isto.

Von Grunen se je dovtipu od srca smejal, nato pa se je obrnil k Stubeju, ki je bil po činu kaplar.

»Ali veste Fritz, vrhovno poveljstvo je sklenilo postreliti vse kaplarje.«

»Zakaj?« je nedolžno vprašal Stube.

»Ker kaplarji nočejo, da bi se to ponovilo.«

Često lahko presodite moralo ljudi po kavarniških dovtipih. Nedvomno so bili preprosti Berlinčani že vsega siti. Pomembna je bila tudi morala vojakov. Vsi so se hoteli boriti proti Amerikancem ali Britancem v Italiji, le redko kdo pa proti Rusom. Vsi so bili heroji za zahodne fronte: bili so navdušeni, kadar je prišel ukaz, naj krenejo v Italijo, toda molčeči in prestrašeni, ko so morali v Rusijo.

Naslednjega dne sem se ponovno srečal s strokovnjakom v vrhovnem poveljstvu. Tokrat mi je razložil, kako deluje raketna bomba in me prosil, naj doženem, ali jo imajo tudi Britanci. Z raketno bombo so povezane velikanske težave. Predvsem je potrebna največja možna energija, da bi jo

spravili v zrak. Tudi upravljanje je problem: ko je v zraku, jo je treba upravljati iz daljave.

Vprašal sem ga, kako velika bi utegnili biti ta raketna letala.

»Najrazličnejše velikosti,« mi je odvrnil, »vendar bi tanki za gorivo morali biti mnogo večji od eksploziva.« Menil je, da bi bile te rakete težke 15 do 20 ton.

Po tehničnem pogovoru sva se menila o vojnah. »Da, vojna je dobra stvar in hvala bogu, da je večna,« je rekel Nemec. »Vojna odvadi narod mehkužnosti in zaljubljenosti vase. Vsi ljudje, ki so bili v bojih, pridejo domov veliko boljši, z močnejšimi, z večjimi ideali. Vojna je tako važen sestavni del človeštva, da je nikakor ni moč izključiti. Če bi do tega prišlo, bi ne bilo kosa in svet bi obstal na mestu.«

»Gre za vprašanje evolucije in naravne selekcije,« je povzel. »Rastline, ptice in zveri se bore, najboljše prežive. Tako je tudi z vojno — šibki propadejo, močni in močati pridejo na čelo. Poglejte Nemčijo, z vseh strani so jo napadali, leta in leta je niso razumeli. Zmagala bo. Anglija, ki je bila dolgo vrsto let na prvem mestu na svetu, se je pomehkužila. Zdaj je to dekadentna rasa. Isto velja za Ameriko.« Pomenljivo je položil roke na mizo. »To je samo dežela plesanja in hrupa, dežela korupcije, v kateri spoštujejo kriminal, poštenega človeka pa prezirajo.«

Te ideje so bile splošna duševna rezerva večine vodilnih Nemcev, s katerimi sem govoril o vzrokih vojne. Čeprav so Nemčijo privedle do propada, so prav gotovo pripomogle k temu, da je Hitlerjeva stara garda vztrajala do konca.

Tisto noč smo šli v Wintergarten in videli dobro arhitekturno predstavo. Začela se je ob šestih, zaključila pa ob devetih. Vsa zabavišča in kavarne je bilo treba zapreti ob pol desetih. Izjema je bil en sam kabaret, odprt vso noč; ta je bil rezerviran za vojake na dopustu.